

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Gymnasieingenjörsutbildning – Vidareutbildning i form av ett fjärde tekniskt år i gymnasieskolan (Ds 2013:53)

Trä- och Möbelföretagen och Grafiska Företagens Förbund vill lämna följande yttrande på ovan nämnda utredning.

Sammanfattning

De företag som MF och GFF företräder är i grunden positiva till att en utbildning på gymnasieingenjörsnivå införs. Det ger en förstärkning inom flera tekniska befattningar inom våra företag. Utbildningsnivån ger ett komplement till såväl gymnasieutbildning som till eftergymnasial utbildning inom yrkeshögskola och högskola. Vi är positiva till att det fjärde året utformas som en påbyggnad på Teknikprogrammet. För att nå en eftersträvd nivå är det viktigt att utbildningen bygger vidare på Teknikprogrammets inriktningar.

Vi är dock oroliga för att eleverna inte garanteras mer undervisningstid än 23 timmar per vecka. Lärarledd tid och planerad pedagogisk verksamhet är betydelsefullt. Med så lite undervisning är det svårt att nå elevernas potential, arbetsmarknadens förväntningar och målen för utbildningen.

Ställningstagande till enskilda förlag

Ett fristående fjärde tekniskt år

Utredningen tar ställning för att gymnasieingenjörsutbildningen skall utformas som en fristående påbyggnad på Teknikprogrammet. Vi tillstyrker denna grundprincip. Det är dock viktigt att de behörighetsregler som nämns i 6.2.1 ger en tydlig koppling mellan inriktningen på Teknikprogrammet och profilen på det fjärde året. Detta accentueras då det fjärde året anpassas och bedrivs som särskild variant. Vissa utgångar kan kräva särskilda förkunskaper.

Samtidigt argumenterar utredningen även väl för ett sammanhållet program. Landets industrigymnasier har önskemål om att ge utbildning i en högre studietakt.

Industrigymnasiernas utgör en viktig inspiration även för andra huvudmän. Därför ser vi att det bör vara möjligt att efter prövning bedriva utbildningen på andra sätt.

Utbildningens målgrupp

Vi delar utredningens ståndpunkt om att målgruppen för det fjärde året i första hand är elever som just lämnat ungdomsgymnasiet. En gräns på 22 år täcker in huvuddelen av denna målgrupp. Vi delar även utbildningens ståndpunkt att det är önskvärt att äldre behöriga elever skall kunna utbilda sig till gymnasieingenjörer inom kommunal vuxenutbildning. Vi ser dock

att det är viktigt att de som söker direkt från gymnasiet har förtur för att inte uppmuntra att elever skjuter upp sina studier.

Utbildningens omfattning och garanterad undervisningstid

Utredningen föreslår att det fjärde året skall omfatta 900 gymnasiepoäng och ha en garanterad undervisningstid på 800 klocktimmar. Detta motsvarar 4,5 undervisningstimmar per dag.

Utöver detta ligger examensarbete.

Vi ser en tydlig målkonflikt i den låga garanterade undervisningstiden. Programmålen för det fjärde året är omfattande och ställer krav på att eleverna både får tekniska kunskaper och kunskaper inom ledarskap, kommunikation mm. Detta kräver både vägledning och träning. Vi anser att en ambition bör vara åtminstone 35 timmars schemalagd tid per vecka huvuddelen utgörs av lärarledd undervisning och att denna ambition bör framgå av regelverket.

Utbildningens förläggning och arbetsplatsförlagt lärande

Det arbetsplatsförlagda lärandet utgör en viktig del av lärandet. Nivån 10 veckor utgör en rimlig basnivå. Möjligheten att bereda APL –platser ger också en kvalitetssäkring av såväl utbildningsnivå som utbildningsvolym. TMF och GFF tillstyrker därför utredningens förslag.

Nationella profiler

Vi tillstyrker utredningens uppfattning om att de nationella profilerna skall bygga vidare på Teknikprogrammets inriktningar. I enlighet med utredningens förslag vill vi att detta ska utformas utifrån branschernas behov och synpunkter samt försöksverksamhetens erfarenheter. Därför är det också viktigt att utbildningar som syftar till att täcka behov inte ligger inom de nationella profilerna utan bedrivs som särskild variant har möjlighet att ställa förkunskapskrav på motsvarande sätt. Detta gör att det måste finnas möjlighet att skapa sammanhållna utbildningar som omfattar både årskurs tre och det fjärde året.

Försöksverksamheten är planerad för förutsättningar som gäller för GY11, men ännu har inga elever från GY11 kunnat söka till det fjärde året. Det går därför inte att dra några slutsatser och föreslå förändringar av exempelvis inriktningar och behörighetskrav.

Försöksverksamheten ville också pröva möjligheten att förändra traditionellt sökmönster, främst med avseende på kön, på inriktningarna design och produktutveckling respektive produktionsteknik. Därför kan inte behörighetskraven utvärderas än och bör bibehållas till dess en utvärdering är möjlig.

Ämnen kurser och examensarbete

Förslaget följer det upplägg som finns i övrig gymnasieskola. TMF och GFF har inget att invända mot förslaget. Vi vill särskilt lyfta vikten av att betyg på examensarbete ska beslutas av den ansvariga läraren efter att en medbedömare som har erfarenhet av det kunskapsområde som examensarbetet avser har yttrat sig. Detta anser vi är viktigt för att utbildningen ska hålla efterfrågad kvalitet och ge eleverna rätt kompetens. En viktig del i detta är ingenjörsmässigheten. Vi föreslår att detta nås genom att CDIO (conceive – design – implement – operate) tillämpas inom ramen för det fjärde tekniska året. Detta bör därför tydligare beskrivas i examensmålen.

Behörighet och mottagande

Utredningen föreslår att behörighet till vidareutbildningen skall bestå i examen från Teknikprogrammet eller motsvarande kunskaper.

Utöver detta föreslås att Skolverket skall meddela krav på kurser inom Teknikprogrammets inriktningar som krävs för att nå behörighet att söka fjärde året inom en specifik profil.

Vi stödjer detta med tillägget att Skolverket skall samråda med det nationella programrådet om ytterligare behörighetskrav.

Examinering

Förslaget för examinering följer övrig gymnasieutbildning. Vi har inget att invända mot förslaget.

Anordnande av utbildningen

Utredningen förordar att en huvudman som anordnar Teknikprogrammet skall få anordna det fjärde året. Utredningen argumenterar mot ett tillståndsförfarande då detta skulle bli administrativt tungt. Samtidigt förordas att Skolverket ska besluta om vilka utbildningar som skall få statsbidrag. Sannolikt kommer få utbildningar startas utan statsbidrag, vilket innebär att det i praktiken kommer att finnas en etableringskontroll.

Vår uppfattning är att det inte räcker att anordna Teknikprogrammet för att kunna bedriva en utbildning till Gymnasieingenjör. Det fjärde året fordrar en väl etablerad kontakt med lokalt och regionalt arbetsliv. Vi förordar därför att en ordning där beslut om statsbidrag även omfattar en bedömning av förmåga att bedriva relevant och kvalitativ utbildning. Detta ger också en ökad möjlighet till profilmässig och geografisk relevans. Vi förordar även att det nationella rådet skall höras i samband med beslut om tillstånd och statsbidrag.

Utredningens föreslår att det skall finnas lokalt programråd kopplat till vidareutbildningen. Fungerande programråd med ett tydligt inflytande över utbildningen har i andra tillfällen visat sig vara en förutsättning för kvalitet och relevans i utbildningen. Då många skolor saknar lokalt programråd för Teknikprogrammet finns sannolikt ett behov av att tydligare beskriva rådets funktion. Vi föreslår därför att förslaget kompletteras med ett uppdrag till Skolverket att utforma ett stöd för de lokala programrådets arbete.

Utredningen föreslår ett nationellt råd för det fjärde året motsvarade det råd som finns för försöksverksamheten. TMF och GFF stödjer detta men ser att det nationella rådets uppdrag även skall omfatta de tre första åren eftersom beslut om profiler, särskilda varianter av profiler har bäring på inriktningar, kurser och behörighetskrav som avser det tre första åren på Teknikprogrammet. Vi anser också precis som i förslaget att det nationella rådet ska ges inflytande över de ansökningar som inkommer till Skolverket om att få starta utbildning med det fjärde tekniska året.

Finansiering

Utredningen föreslår att huvudmannen skall ges ett riktat statsbidrag för utbildningen. Vi stödjer denna princip men vänder oss emot förslaget om att på sikt flytta ersättningen till det generella statsbidraget.

Vi ser flera risker med en bortre parentes för det riktade statsbidraget. Utredningen pekar på att ett riktat statsbidrag säkrar att huvudmännen får kostnadsteckning. Detta bör stärka intresset för att anordna ett fjärde år såväl som att regionalt samverka för kvalitativ utbildning. Överförs statsstödet till ett generellt stöd finns det stora risker att detta urholkas. Därtill tror vi att ett riktat statsbidrag långsiktigt ger högre kvalitet. Utifrån vår erfarenhet från arbete med kvalitet i gymnasiets tekniska utbildningar har vi sett att i situationer med pressade kommunala finanser är det svårt att prioritera kvalitet i gymnasieutbildning. Vidare innebär en utfasning av ett riktat statsbidrag att långsiktigheten i utbildningarna riskerar att urholkas. Vi ser hur många kommuner har tidsbegränsat sina åtaganden inom andra områden där ett riktat statsbidrag är tidsbegränsat.

För Trä- och Möbelföretagen och Grafiska Företagens Förbund

Henrik Smedmark
Utbildningspolitiskt ansvarig